

2017-06-01

Dnr 500-10465-2017

Kontaktperson

Miljöavdelningen
Susanne Dahlberg
010-224 12 87
Susanne.dahlberg@lansstyrelsen.se

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se
annika.lofgren@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss av utredningen om Styrmedel för att förebygga uppkomst av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonomi, dir. 2016:3 (SOU 2017:22)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Skåne län ser positivt på utredningens förslag på styrmedel för att nå en mer resurseffektiv och cirkulär samhällsekonomi. Länsstyrelsen Skåne vill särskilt lyfta:

- Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att tillsätta en delegation för cirkulär ekonomi. Sverige behöver ta ett samlat grepp och formulera en strategi för att arbeta mot en omställning till ett mer cirkulärt och resurssnålt samhälle. För att kunna arbeta samlat på regional och lokal nivå samt för att stimulera cirkulära affärsmodeller behövs en strategi som tydligt visar vägen, rollfördelningen samt ger en tydlighet för samtliga aktörer.
- Uppdraget för den tilltänkta delegationen bör innehålla konkreta uppdrag, bl.a. om att förtydliga den regionala och lokala rollen kring cirkulär ekonomi.
- Länsstyrelserna är väl lämpade att vara länken mellan nationell, regional och lokal nivå gällande cirkulär ekonomi, men vill påpeka att det behövs både resurser och kompetenser för att klara ett sådant uppdrag. .

- Länsstyrelsen anser att kopplingarna till det arbete som byggs upp kring Agenda 2030 bör tas tillvara i diskussionerna kring en strategi eller handlingsplan för cirkulär ekonomi. Agenda 2030 bör vara den samlande processen och cirkulär ekonomi ett av verktygen för att nå dit.
- Länsstyrelsen anser att trots att utredningens förslag endast är en liten del av en samlad och långsiktig omställning till en mer cirkulär ekonomi, är förslagen väl utredda och möjliga att genomföra. Det är viktigt att de konkreta förslagen som föreslås i utredningen nu också genomförs utan dröjsmål.
- Offentlig upphandling anges av många aktörer som en viktig del i omställningen till cirkulär ekonomi, men utredningen berör endast fragmentariskt denna fråga och överlåter resterande arbete till Upphandlingsmyndigheten. Länsstyrelsen anser att Upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram en strategi för att främja cirkulär ekonomi. Länsstyrelsen anser också att regionala kompetenscentrum för offentlig upphandling bör inrättas och att uppdrag och medel behöver fördelas.
- Länsstyrelsen anser att det är viktigt att man inte bara inför skyldigheter i förordningen om miljöledning utan i samband med det också kompetenshöjer myndigheterna om hur de ska arbeta internt med avfallsförebyggande arbete.
- Enligt utredningens uppdrag berörs inte näringslivets roll i omställningen mer än ytligt. Näringslivet är en stor aktör för att kunna genomföra omställningen till en resurssmart och cirkulär ekonomi. Näringslivets roll bör utredas tydligare och konkreta förslag för näringslivet bör tas fram, till exempel kan en grön skatteväxling och ekosystemtjänster diskuteras vidare

Synpunkter på utredningens förslag

1 Författningsförslag

Ett antal förslag på ny eller ändrad lagstiftning anges för att de konkreta förslag med bland annat bilpooler och kommunernas tydligare roll inom avfallsförebyggande som föreslås i utredningen ska vara genomförbara. Länsstyrelsen ser positivt på att lagstadgade kriterier för vad som avses med allmänt tillgängliga bilpoolsfordon tas fram och att fordonen föreslås antecknas i trafikregistret. Detta är en förutsättning för att kunna avsätta allmän plats för bilpoolsparkering eller ge eventuella framtida statliga stöd och det bör vara enkelt att avgöra om fordonet är ett allmänt tillgängliga bilpoolsfordon, genom exempelvis registreringsskylten. Länsstyrelsen ser

även positivt på de förslag som finns kring förändring eller ny avfallslagstiftning.

Del I: Cirkulär ekonomi för hållbarhet och konkurrenskraft

2 Cirkulär ekonomi – en väg mot hållbarhet

Vår nuvarande linjära ekonomi är inte hållbar och kommer inte att fungera i en värld som går mot tio miljarder människor och flera gånger större konsumtion än idag.

Utredningen beskriver cirkulär ekonomi som en ekonomi där avfall i princip inte uppstår och som har förutsättningar att vara ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar. Tre grundläggande principer finns för cirkulär ekonomi:

- Bevara och stärk naturkapitalet genom att förvalta ändliga resurser och balansera nyttjandet av förnybara resursflöden.
- Optimera resursutnyttjandet genom att cirkulera produkter, komponenter eller material med så hög nyttjande som möjligt.
- Främja verkningsfulla system genom att eliminera negativa sidoeffekter av resursanvändningen som miljögifter, buller, trängsel, eller negativa hälsoeffekter

Den pågående klimatförändringen är det tydligaste exemplet på att den linjära ekonomin inte är hållbar. Men klimatet är bara en liten del av en större utmaning. Majoriteten av de negativa miljöeffekter vi ser beror på annan materialanvändning än den fossila energin. Länsstyrelsen ser positivt på att utredningen gör en bred och omfattande definition av begreppet cirkulär ekonomi.

3 Cirkulär ekonomi – ekonomiska möjligheter

Utredningen beskriver att till år 2030 förväntas ytterligare 3 miljarder människor lämna fattigdom och räknas in i den globala medelklassen och till 2050 förväntas världens befolkning öka till ca 10 miljarder människor. Den enorma konsumtionsökning som detta kommer att leda till ställer krav på att effektivare använda naturresurserna vilket också möjliggör sänkta kostnader. Den tekniska utvecklingen främst inom digitaliseringen och förnybar energi bidrar till starkt växande möjligheter för en cirkulär ekonomi. Giftfria material är också en del av omställningen till en cirkulär ekonomi.

Omställningen kommer att ta lång tid, kräva stegvis omprövning och många fler förändringar än vad som ryms i denna begränsade utredning.

Länsstyrelsen vill påtala att det är viktigt att man nu genomför de förslag som läggs fram i utredningen. Även om de förslagen inte innebär en fullständig omställning är det viktigt att vi skyndsamt genomför konkreta åtgärder för att underlätta för en cirkulär ekonomi.

4 Hur cirkulärt är Sverige?

Det pågår i dag många initiativ och samarbeten i Sverige med bäring på resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. I Sverige saknas det tydligt uttalade ambitioner och mål och ett strategiskt sammanhang, vilket försvagar effekten av alla de enskilda aktiviteter som pågår. Länsstyrelsen vill påtala att det saknas uttalade ambitioner, mål och strategier på alla nivåer, nationellt, regionalt och lokalt.

I utredningen nämns hur mycket råvarurelaterade subventioner som finns detta resonemang bör utvecklas med information om vilka subventioner som finns och även med vilka som bör avvecklas.

5 Förslag: nationell samverkan och en delegation för cirkulär ekonomi

Förslaget från utredningen är att Regeringen bör inrätta en tidsbegränsad delegation för cirkulär ekonomi direkt under Näringsdepartementet för att initiera och driva den nationella samverkan. Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget att inrätta en delegation, dock anser Länsstyrelsen att det är viktigt att denna delegation får ett tydligt uppdrag och man bör som i Finland både få ett strategiskt uppdrag och få uppdrag att föreslå mer konkreta insatser.

Viktigt i delegationens arbete är också att förtydliga den regionala och lokala rollen i arbetet. Det är viktigt att uppdrag pekas ut till aktörer på regional nivå samt att resurser tillsätts för de uppdragen. Länsstyrelsen med sin breda kompetens är en lämplig samordnare av det regionala arbetet. I sin roll som tillsynsmyndighet har länsstyrelsen redan etablerade kontakter med regionala företag och kan om resurser tillförs skapa dialog och sprida information kring cirkulära affärsmodeller.

När delegationens roll diskuteras i utredningen, föreslås bl.a. att denna ska bidra till diskussionen om en ändamålsenlig långsiktig målstyrning av Sveriges hållbarhetsarbete och hur det fortsatta arbetet för cirkulär ekonomi ska organiseras efter det att delegationen upphört. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att delegationen inte bara bidrar till utan får i uppdrag att föreslå hur det fortsatta arbetet ska organiseras.

Länsstyrelsen anser att kopplingarna till det arbete som byggs upp kring Agenda 2030 bör tas tillvara i diskussionerna kring en strategi eller handlingsplan för cirkulär ekonomi. Agenda 2030 bör vara den samlande processen och cirkulär ekonomi ett verktyg för att nå dit.

6 Skatteväxling – möjliga vägar framåt

Utredningen presenterar ett antal olika alternativ vid införande av miljöskatteväxling. Det är viktigt att det blir ett balanserat genomförande med utgångspunkt från största möjliga miljönytta utan att det blir en snedfördelning beroende på vilken typ av företag och produktion som bedrivs. Genom att förändra EU:s mervärdesskattedirektiv så att medlemsländerna tillåts genomföra sänkningar av momsen på tjänster, utan att sänka momsen på varor, kan en skatteväxling med låga administrativa kostnader och goda miljöeffekter uppnås.

Sverige bör aktivt arbeta för att EU:s mervärdesskattedirektiv utformas med koppling till bättre resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. Skatteväxling bör göras i perspektivet av den samlade samhällsekonomiska effekten som möjliggörs genom sänkningar av skatt på arbete och tjänster. Skatteväxling kan också ses som en drivkraft för innovation och uppskalning av resurseffektiv och cirkulär teknik. Ett gott exempel är Godsinslösen i Skåne som redan nu arbetar cirkulärt och man kan lära av dem vad som behövs och hur vi kan lösa det.

Del II: Styrmedel för ökad nyttjandegrad och återanvändning av konsumentprodukter

14 Öka tillgängligheten till bilpooler

De flesta privatbilar står parkerade mer än 90 procent av tiden. Utredningen har tagit fram ett förslag på lagstadgade kriterier för vad som avses med allmänt tillgängliga bilpoolsfordon, vilka sedan kan användas som grund för statliga eller lokala främjandeåtgärder. Effekten av förslaget väntas bli minskat behov av nyproduktion av bilar, minskat behov av parkeringsplatser samt lägre utsläpp från bilresor. De administrativa kostnaderna bedöms som relativt begränsande.

Länsstyrelsen ser positivt på bilpooler, eftersom det gynnar våra möjligheter att uppnå de nationella miljömålen. Länsstyrelsen ställer sig dock tveksam till om det ska vara möjligt att avsätta en bilpoolsparkering till en viss utpekad bil på allmän platsmark, då det kan innebära en privatisering av allmän plats. Detta kan motverka plan- och bygglagens avsikt med allmän plats, vars definition är mark avsedd för ett gemensamt behov. Frågan om att kommuner ska ges möjlighet att avsätta gatumark som bilpoolsparkering, genom lokala trafikföreskrifter är en fråga för den kommunala markanvändningen och markupplåtelsen. Länsstyrelsens roll i denna fråga blir därför rådgivande och vägledande.

15 Inför skattereduktion för hyr-, begagnat- och reparationstjänster

Utredningen föreslår att det införs ett s.k. hyberavdrag. Förslaget innebär att hushållen får en skattereduktion när de reparerar eller hyr konsumentprodukter eller köper tjänster för att sälja vidare begagnade produkter. Låga administrativa kostnader genom användning av schablon vid beräkning av skattereduktionens storlek men Skatteverket föreslås få utökade möjligheter till kontroll. Förslaget förväntas ge ca 10 000 nya jobb och ge positiva effekter både för arbetsmarknad, integration och miljö. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att införa ett hyberavdrag.

16 Underlätta för hushållen att förbygga avfall

Utredningen föreslår att kommunerna bör ges skyldighet att dels informera kommuninvånarna om hur de kan vidta avfallsförebyggande åtgärder, dels vidta åtgärder för att underlätta för hushåll att minska mängden avfall genom att möjliggöra för insamling av återanvändbara produkter. Kommunerna ska ha möjlighet att finansiera vissa åtgärder med hjälp av renhållningsavgiften. Kommunens kostnader förväntas uppgå till mellan 75 till 150 miljoner kronor per år. Länsstyrelsen tycker det är bra att även det avfallsförbyggande arbetet nu tydliggörs i kommunernas ansvar för avfall. Det är också positivt att det föreslås att renhållningsavgiften även ska kunna gå till avfallsförebyggande arbete eftersom detta angivits som ett hinder för att arbeta med frågorna från kommuner i länet.

17 Förebygg avfall i statliga och kommunala verksamheter

Utredningen föreslår att avfallsplanen ska innehålla uppgifter dels om förebyggande av avfall i den egna verksamheten, dels hur kommunen verkar för att förebygga avfall i kommunen. Statliga myndigheter föreslås få en skyldighet att förebygga avfall i sin verksamhet inom ramen för myndighetens miljöledningssystem. Länsstyrelsen ser positivt på att man i förordning (1997:907) om miljöledning i statliga myndigheter vill tydliggöra myndigheternas ansvar för att förebygga avfall, ha rutiner för detta och vid den årliga rapporteringen kunna beskriva vilka åtgärder som vidtagits. Allt detta är en viktig del i rollen som offentlig förebild och ger tyngd i arbetet. Det är rimligt att den årligen uppkomna mängden avfall ska redovisas, eftersom detta ger nyckeltal att följa upp och utvärdera. Samtidigt måste det tydligt specificeras vad som egentligen ska vägas, annars kommer resultatet att skilja sig åt mycket mellan olika myndigheter. Det är viktigt att ge myndigheterna stöd i det förebyggande arbetet, till exempel hur man ska arbeta med cirkulära upphandlingar och hur man ska arbeta med mer "cirkulärt" synsätt bland medarbetarna. Förändringarna i förordningen

riskerar i annat fall att endast resultera i ytterligare administration för myndigheten.

Utredningen föreslår att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att utveckla mått och kriterier för cirkulär upphandling. Länsstyrelsen anser att endast mått och kriterier inte kommer att lösa dagens problem med att ställa cirkulära krav i offentliga upphandlingar. Upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram en strategi för att främja cirkulär ekonomi, inte enbart mått och kriterier. Regionala kompetenscentrum för offentlig upphandling bör inrättas och både uppdrag och medel till detta bör tillsättas.

18 Stärk rätten att reklamera undermåliga produkter

Utredningen föreslår att regeringen bör verka för att skifta bevisbördan i reklamationsrätten genom att förlänga perioden då säljaren har bevisbördan från nuvarande sex månader till två år. Detta bedöms stärka konsumentskyddet och kan styra till mer hållbar produktdesign. I första hand bör reglerna tas på EU-nivå i andra hand nationellt. Att bevisbördan flyttas från köpare till säljare ger incitament för att varor med längre hållbarhet tas fram på marknaden. Länsstyrelsen anser reklamationsrätten bör stärkas i enlighet med utredningens förslag.

19 Stärk förtroende och öka rättssäkerheten inom begagnathandel och delning

Utredningen föreslår här att regeringen bör verka för att stärka förtroendet och rättssäkerheten vid handel med begagnade produkter och delning av produkter. Regeringen bör till exempel se över Konsumentverkets uppdrag för handel mellan privatpersoner och utreda behovet av certifieringssystem eller uppförandekoder för begagnathandeln. Andra åtgärder kan vara att låta berörda myndigheter ta fram vägledningar samt utreda hur EU:s produktsäkerhetsregler ska tolkas vid handel med begagnade produkter. För att inte fusk och kriminell verksamhet ska få fäste i och misskreditera begagnathandel och delning anser länsstyrelsen att det är viktigt med ökad rättssäkerhet inom områdena.

Beredning

Detta yttrande har beslutat av länsöverdirektör Ola Melin med miljöstrateg Susanne Dahlberg som föredragande. Vid den slutgiltiga handläggningen har även avdelningschef Annelie Johansson och enhetschef Jeanette Schlaucher deltagit.

Länsstyrelsen
Skåne

YTTRANDE

8(8)

2017-06-01

Dnr 500-10465-2017

Ola Melin
Länsöverdirektör

Susanne Dahlberg
Miljöstrateg

Detta beslut har bekräftats digitalt och har därför ingen namnunderskrift.